

Naujienu Antroji Dalis

NR. 890

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXIII METAI

Dienų skeveldros

1.

Dr. J. Girnius Kultūros Kongrese, tarp kitko, kalbėjo:

„Rašytojų, dailininkų, muzikų, mokslininkų, ypač lituanistų, pasitraukė ne nuošimtis kitas, o ligi pusės ar net ligi daugumos (rašytojų — 70 proc.). Galima itkra prasme kalbėti apie egzodą, jų masinį išvykimą. Tokio Lietuvos kūrybinių pajėgų egzodo viena didelė ir tragiška pasekmė: lietuvių tautos kultūrinė kūryba perskelta į pavergtojo krašto ir laisvojo pasaulio sroves. Abi jos plėtojasi skirtingais keliais dėl visiškai skirtingų aplinkybių. Bet lygiai integraliai abi srovės priklauso tautai ir galutinai sudaro vieną visumą, nors ir kiek šioj visumoj yra gilios vidinės įtampos. Kas norėtų šio jau kone amžiaus ketvirtį siekiančio laikotarpio lietuvių literatūrą, dailę, muziką, iš dalies net mokslinę kūrybą tapatinti tik su viena kuria srove, tas tikrovę klastotų“.

Mėnesiu anksčiau A. Snieckus tarė „Literatūrnąją gazetą“ vyr. redaktoriui:

Žymiai išaugo mūsų rašytojų profesinė kultūra, jų pilietinis aktyvumas, ryšys su partija, su liaudies gyvenimu, sugebėjimas jausti laiko pulsą ir atsakomybę už visą žmonių jaudinančių — karo ir taikos socialinio progreso, žmogaus asmenybės formavimo — problemų sprendimą. Daugiau kaip šimtas mūsų respublikos rašytojų sąjungos narių — tai didžiai talentingas, įvairiausių kolektyvas, sugebantis spręsti uždavinius, kuriuos jiems iškelia Komunistų partija. Džiaugiamės, žinodami, kad rašytojas — ištikimas partijos pagalbininkas.

Kas pridurti prie šių dviejų? Mano galva, ateities literatūros istorikas įves naują terminą — Maskvos makalatūra na litovskom jazykie“. Ir kur gi dr. Girnius, jei rašytojų literatūros istorija, idėjų, tarkime, „poetų“ Justą Paleckį, Guzevičių-Gudaitį, kurs vykdė žiauriuosius trėmimus, o paskui partijos komandiruotas į... literatūrą, ir daug daugiau kitų pavyzdžių?!

2.

Dirvoje skaitome:

„Ruošiantis tinkamai paminėti 50-tą Lietuvos Nepriklausomybės Atstatymo Sukaktį, ypač yra svarbu susilaukti talcos ir pritarimo mūsų pastangoms įtakingųjų amerikiečių tarpe. Su dideliu tad džiaugsmu Philadelphijoje ir jos apylinkėse gyvenantieji lietuviai sutiko žinią pranešančią apie Philadelphijos arkivyskupo

Kardinolo John J. Krol sutikimą priimti Jubiliejinių Metų Komiteto garbės pirmininko pareigas.“

Tenka tik džiaugtis, kad Lietuvos pietų kaimynas — didelis Bažnyčios dignitaras — lenkas kardinolas sutiko. Juk anksčiau ar vėliau teks toms tautoms surasti sugyvenimo būdą. Gal kas klaus, iš kur čia lenkas? Taip didžiavosi Londono lenkų spauda.

Tenka pasidžiaugti kitu nauju pragiedruliu, būtent — žinia, kad tremties lenkų vysk. Rubin nesutiko būti Vilniaus ir Lvovo „atgavimo“ sąjungos garbės nariu.

Vysk. V. Rubin yra gana įtakingas Romos sluogsnuose. Po vysk. Gawlinos mirties jį paskyrė kard. Wyszynski. Jo žinioje yra pusantro milijono lenkų katalikų Vakaruose ir 530 kunigų lenkų. Vysk. Rubin, kaip praneša Londono Universe, seminariją pradėjo 1937 m. Lvove. Rusų kalbos pramokęs Sibiro kacete, prancūzų ir arabų kalbas Libane, italų Romoje ir anglų keliaudamas po tremties lenkų stovyklas.

Bet vėl... gana rūstoka žinia. Į karą prieš Lietuvą, kuri, girdi, pagrobusi Vilnių, išėjo ilgametė vadinamoji pilkoji eminencija Romos sluogsnuose, tai kun. prel. W. Meyszto-wicz. Jis kalbėjo buv. Vilniaus Stepono Batoro universiteto tremtyje (Londone) inauguracijos metu.

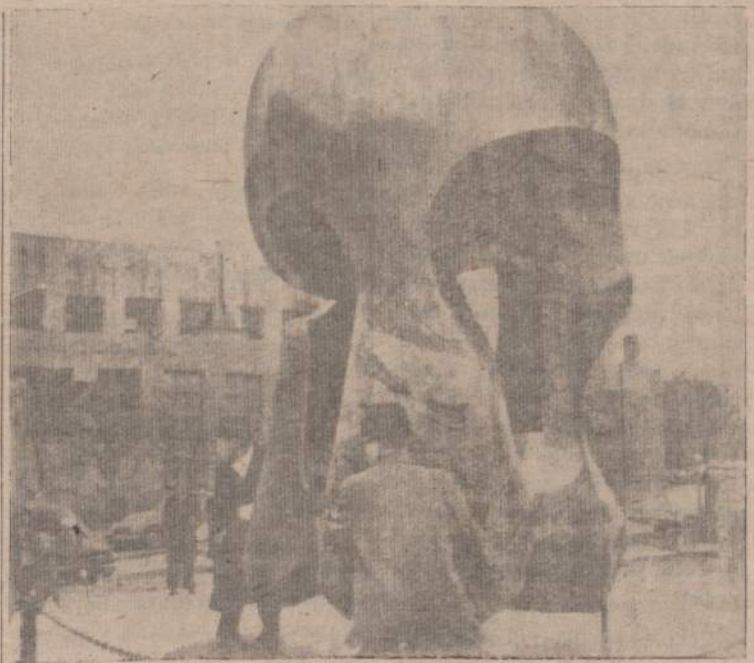
Kada džiaugtis, kada liūdėti?!

3.

Dabar dvi „akvarelės“ iš okupuotos Lietuvos gyvenimo. Rašo „Literatūra ir Menas“:

„Išmokome statyti puikius pastatus, įrengti žavingus interjerus, skoningai sutvarkyti aplinką... Iš toli viskas blizga, tviska, prieimi arčiau ir įsitikini, kad prie pat pergalingo finišo juostelės pritrūko kvapo ir išvermės: štai apdailos plytelė jau atsokusi, durys persimetusios, antai langas kaip reikiant neužsidaro, grindys „prasizijusios“, va ir instaliacija „šlubuoja“ ir t. t. Teko būti vienoje didžiulėje mokykloje, kur iškilmingų įkurtuvių nretu, visiems sėdint prie gausių vaisių stalo ir dūdų orkestrui grojant iškilmingus maršus po dar iškilmingesnių kalbų, gretimoje salėje atsisakė „tarnauti“ lufos.“

Vienas šių vasarą okupuotoje Lietuvoje buvęs inžinierius pasakoja, kad padėtis nepataisoma, ir mažiausia čia kalti statybos inžinieriai. Taip pat vyksta visoje Kosyginio imperijoje. Darbininkas menkai atly-

NAUJOSIOS CIVILIZACIJOS SIMBOLIS

Anglų skulptoriaus Henry Moore paminklas „Branduolinė Energija“ prieš porą savaičių buvo pastatytas Chicagos universitete prie Stagg Field, kur buvo prieš 25 metus pastatyta atomo skaldymo laboratorija. Šis 20-to amžiaus branduolinės energijos evoliucijos kolosas žmonijai kelia baimę.

PAŠNEKESYS SU ANTANO GUSTAIČIO IŠPERĖTU „JUODVARNIU“

„Kalbant apie tą „juoda varną“ — knygą, kurios nedidelį tiražą skaitytojai išpirkė, kad ir pats autorius nebegauna jos pirkti, reikia prisiminti ir reikšmingą įvyki spaudos parodoje, kur nežinomas lietuviškos knygos mylėtojas tą knygą „pasiskolino“, pastatydamas parodos organizatorių J. Vaidelį į nepatogią padėtį. Dėl to svarbiausios šių metų knygos parodoje nebuvo...“
Aldona Anyta, Naujienu nr. 279.

Dar ir daugiau keistesnių dalykų atsitiko prieš keliolika dienų Čikagoje buvusiame Kultūros Kongrese. Pvz., „Nepaprastai pavyko literatūros vakaras, sutraukęs į Jaunimo Centro salę niekada čia nemažytą žmonių skaičių“. Ir dar baisiau: nevisi į tą salę galėjo patekti — nebuvo vietų. Dėl tos priežasties už durų pasiliko ir šio pokalbio sumanytojas. O taip norėjosi išgirsti šių metų Lietuvių Rašytojų D-jos laureatą Antaną Gustaitį, nerimtai aiškinantį rimtus dalykus. Iš tos širdperšos ir „nukniaukiau“ aną spaudos parodoje buvusį vienintelį

„juodvarnio“ egzempliorių ir iš jo padariau šį štai pasikalbėjimą naudai visų knygos mylėtojų ir skaitytojų, nebesusėjusių išsigyti tą knygą ir nepatekusių į tąjį garsųjį literatūros vakarą.

Išgyvename istorinį laikotarpį, kuriame barzdoti jaunuoliai apšepimu lenktyniauja su šimtamečiais seniais, o paauglės mergiotės rėdosi vyriškai, norėdamos išryškinti kūne atsira-dusias tuštumas ir įlinkius. Jaunimas pagal metus, bet ne pagal išvaizdą, priekaištauja tėvams dėl nepagarbaus būdo atkvietusio juos šion žemėn (Nukelta į 2 psl.)

ginamas, suka rangovas, suka kiekvienas, kuris susiejęs su namų statyba, ir inžinieriai yra bejėgiai, o gal, antra grįžus, ir jie nori gyventi. Komedijsose, satyrose, žinoma, atsako vien inžinieriai.

Antroji „akvarelė“:

„...pamieka daiktams visuomenės interesų požiūriu atneša nepalyginamai daugiau žalos, negu naudos. Norint tuo įsitikinti natūroje, užtenka tik pažvelgti į sudaužytus Vilniaus senamiesčio žibintus, išvestus iš rikiuotės telefonus - automatus, nulaužytus pakelėse medelius, aplandytas kelių rodykles ar ženklus autobusų, troleibusų, taksi sustojimo vietose, užmesti akį į išramtytus ir „j-

amžintus“ suolus parkuose bei skveruose, pasidairyti kai kurių gamyklų, kolūkių ar tarybinių ūkių įvairiausios technikos kapinynuose ir t. t.“

Čia padėtį gali išaiškinti pats buvęs GPU vadas Jagoda, kai į jį kreipėsi pagalbos teisininkai: „Bezprizorniki nėra klūfūtis revoliucijos plėtrai, be jų partiečiai ir darbo liaudis užmigtų ant duonos kąsnio ar svajotų apie kontrevoliuciją“.

4.

Vilniuje juokaujama:

— Ką galvojo Snieckus, kalbėdamas apie šiuolaikinę statybą?

— Apie statybą šiai dienai!

J. Cicėnas

Pašnekesys su Antano Gustaičio...

(Atkelta iš 1-mo puslapio)

svečiuotis. Jaunoji generacija atmeta gyvuosius vadus ir ieško dievų, kurie netrukdytų nužmogėti. Gaila, iki šiol tik praeities didieji pasaulio vyrai apkarstyti dvasinio liesumo griaučiais, kurių jie nėra turėję, gi nauji dievai nei vadai dar neatrasti. Jnos surasti bus galima tik tada, kai ieškotojai pasitaps galvas proto aliejais ir išsikrapštys iš dvasinio nedatekliaus ir bukumo varžtų...

Kol jaunuoliai užsiima naujo tikėjimo ragavimu ir mėgaujasi kuriamo recepto skoniu, stabtelėkime nors trumpam akimirksniui prie visiems mums gerai pažįstamo rašytojo Antano Gustaičio. Jo literatūrinės šypsenos su pakilimu atnašauja ne vien žilų maldyklų ramsčiai ir rašto žinovai, bet ir vėliausieji "hipiai". Jis tebėra natūralus saitas visų žemės oru dar tebekvėpuojančių lietuviškų generacijų. Be jo butis būtų daug juodesnė ir mažiau perregima.

Praeitą pavasarį Antanas Gustaitis pugsarsiai ir nenoriai atšventė tam tikrą savo amžiaus sukaktį. Dėl šio įvykio niekas per daug nedžiūgavo ir nešūkaliavo. Tik pats sukaktuvininkas tapo kiek liūdnas. Žymiai linksmiau ir su kryžstaviu sutikta žinia, kad Lietuvių Rašytojų D-ja "Atskridusiam Juodam Varnui" paskyrė šiu metų laurų šakelę. Apgailėtaudama, kad nepavyko iš laureato nieko šviežesnio išpešti mums, palikusiems už vainikavimo iškilnių durų, už kurių "juodvarnio" perėtojas sprogino naujais jo paties su spausta atoma, nuolankiai prašau pasiklausyti pašnekesio su "Atskridusiu Juodu Varnu".

"Jūs ten, Bostone, turite žymių vyrų, kurių jubiliejus šiemet šventėte: Antano Gustaičio, L. Enciklopedijos leidėjo Juozo Kapočiaus, o gruodžio 10 ruošiamasi iškilmingai atšvesti kompozitoriaus ir dirigento Jeronimo Kačinskio jubiliejus. Kokios Jūs esate nuomonės apie jubiliejus?"

"...Visiems, visiems sveina jubilėjus, Ir meilė susiglaudusiems po du, Ir kai širdy išsibaigia aliejus Ir tenka ją kurent limonadu..."

Ziebiams žvakė jubilėjaus
Ir širdy paguoda,
O vėl galvą pakylėjus, —
Juoda, juoda, juoda..."

"Na, ir kuri gi priežastis tokiam giliam pesimizmui?"

"Velkam amžiais lemtį žiauria,
Rankos kojos tirta,
Ir ragaujam karčią taure,
Mums likimo skirta."

Ir kai sieloj vėtra supas —
Jau skvernai skylėti,
Reik bučiuoti šaltas lūpas,
O karštai mylėti!"

— Negi iš tikrųjų Jūs būtų palietusios meilės laumės?"

"Kada laumės širdis neša
Dvi į vieną glauda,

Aš ragauju džiaugsmo lašą,
O už litrą skauda..."

Zemai po dangumi suklupeš,
Vėl žemę garbinti imu
Ir kažkada bučiavęs lūpas, —
Bučiuoju kojas mylimų".

— Atrodo, gailitės jaunystės,
kuri negrįš?"

"O, rods, iš tolumos kvatojas
Aidai jaunystės negyvos,
Kad noris vėl kelionių kojas
Pririest prie plinkančios galvos."

O kai karštai mylėta Nastė
Su vyru sėdas tarp gelių —
Norėčiau pro žoles įkasti —
Guliu užsėstas ir tylu".

— Išeina, kad žmogaus gyvenimo kelias nėra vien džiaugsmiais klotas?"

"Ir jūs girdit pro lūžtantį rimą
Mano ilgesio žodžiuos sprangiuos
Toliuos piemenio liūdną švilpimą,
Pirmą bučinį tėvo rugiuos..."

Bet nejaugi neįvyko Jūsų gyvenime nieko šviežesnio, už ką turėtumėt būti kam nors dėkingas?"

"Dėkoju už mūžą, kad džiaugsmui paskyrėi,
Už rasą blakstienų, saldybę aistros,
Dėkoju padangei, ir jūrai, ir giriai,
Kad vieną pamilęs, vėl trokštu antros".

— Esate nebepataisomas, o maniau, kad Jus ištikimas vienas."

"Kai iš kančios dienų vienodu,
Suaidi ilgesio daina,
Iš prarastų vaikystės sodų
Ana vienintelė viena, —
Hello! Emergency! — žmona..."

— Ir kas gi tuomet nutinka, kai žmona patiria Jūsų nedėkingas intencijas?"

"Esu karalius tarp veikėjų,
Kada geriu, kalbu, flirtuoju,
Arčiau namų — staiga menkėju
Ir prie žmonos virstu šventuoju."

Ir prieš lemties žvaigždžių puikybę
Po žygių kryžkeliuos painiuos
Užmiegam dviese susikibę
Vienuos... naktiniuose marškinuos..."

— Ar labai džiaugiatės ir džiūuojatės Rašytojų D-jos Jums paskirtąja premija?"

"Kada eiles aš parašau,
Zavu ir man ir tau,
O kai kiti... Atsiprašau!
Aš jų nė neskaitau."

Tik aš, tik aš pasauly šiam
Šviečiu mintim gilia,
Kiti — tik užkamšyt plyšiam
Sėtono katilė".

— Esate dėkingas likimui už tokių sėkmę?"

"Dėkoju, Praamžiau, už giedrą balandį,

Kad žydrųjų vėjeliais į širdį veržies,
Dėkoju, kad vėliak, man dantį galandi
Lyg baltą berželį pripildai tulžies."

Kad tarsi drugelis glėby orchidėjų
Ragauju nektarą liežuviu galu,
Kap margas genelis pasauly skardėju —
Tautiečiui vėl kaktą kaip stuobrį kalu".

— Matau, matau, esate neatlaidus kitų klaidoms, tad kuo remiate savus paklydimus?"

"Keičias batai, skribliai, paltai, —
Aš vis kitas ponas:
Vakar juodas, šiandien baltas,
O rytoj — raudonas..."

Kur tik džiaugsmas, man jau
sopa, —
Rojuj pragarą maišau,
Kur tik balta — juodą lopą
Kaip sėtoną nupaišau."

O kada minia apkvaišta,
Mindo skrybėles vadų, —
Aš su šypseną per maištą
Priekin atbulas judu..."

— Į viską Jūs žvelgiate su sarkazmu ir dažotė juodai, o yra žinovų lyginančių Jūs su Maironiu. Kaip tą galima paaiškinti?"

"Užtraukim naują giesmę, broliai,
Kurios gal niekas nesupras,
Ir vėl gyvensim, kaip lig šiolei,
Kol susiriesim į kupras."

Tas ne lietuvis, kurs į žiauną
Supylęs taurę patylės,
Kursai pralobęs neapsjauna
Kitam lietuviui skrybėlės."

Ir ne lietuvis tos gražutės,
Kur myli vieną, o ne tris,
Kuriom iš nežinios gužutis
Dar prieš vedybas neatskris..."

— Ar Jums lengva tokius eilėraščius kurti?"

"Taip geidžiu griausmu pragysti,
Kad virpėtų pamatai,
Kai pragystų — ubagystė,
Ką dainuoju, vis ne tai."

O vižlos, kinkas apžiūrėję,
Užkaukia nuomone baisia,
Kad tu, nors vaidini kūrėją, —
Tik jauty avino dvasia..."

— E-he-he! Tokiam teigimui niekas nepatikės. Nors antai, Bimba Jus visai suniekinio ir net šunim pakrikštijo. Atsimenate už ką?"

"...Mes tau meilė, grūdo skalsą,
Kol gyvybė laikos —
Tu mums Kremliaus šunio balsą
Tonus balalaikos..."

— O kokias Jūsų, Juodasis Varne, nuomonę apie atominį karą?"

"Kai paskutinę valandos minutę
Žydrinę dūmų šungrybis užstos, —
Atmėsim Biržuos paliktą Onutę,
Žodžius dainelės, kaimiška prastos,
Ruginį skonį lašo samagono,
Nekalto pirmą nuodėmę pirtį,
Piemens mintis ir išdidumą pono,
Tarnaitės juodas garbanas arti..."

Nieks nežinos, ar kloja naktys šydą,
Ar gulim kur nulesinti svečiuos, —
Verks tamsoje priglaudęs nacių žydą,
Rūkštelė gūboj Vizgirdą bučiuos.
Visi, visi norės mylėt prieš mirtį
Ir priešuos draugo mirusio ieškos,
Tik negalės juodam rūke atskirti
Mergelės nuo ožkos..."

Atsiųsta paminėti

Vladas Šlaifas. 34 E i l e r a š č i a i, 44 puslapiai, plonu viršeliu, kuriam vinjetę piešė Paulius Jurkus. Išleido Juozas Kapočius savo Liet. Enciklopedijos spaustuvėje, Bostone.

Gerai, kad autorius savo eilėraščių nepavadino poezija. Tai kasdieninė gyvenimiška kalba trumpi nuotaikiniai pasipaskojimai, surašyti eiluota forma nuo pusantros iki dviejų visą puslapį užimančių eilučių iki vieno žodžio ir net vienos raidės eilutėje. Pasakorius iš šlaito geras, tačiau jo realizmas kartais galėtų būti kiek pašlifluotas, pavyzdžiui, kad ir eilėraštyje nuosavam tėvui:

"Tu buvai batsiuovys
ir kartu buvai puikus gitaristas,
mandolinės ir balalaikos / skambintojas.
Taipgi vėliau,
trumpai prieš tai, kai tau teko / išeit iš proto,
tu buvai baisiai įsimylėjęs į smuiką..."

Taip,
mano tėve,
tai buvo tavo tragedija.
Och,
kaip man baisiai baisiai šiandien / gaila
tavo liūdną gyvenimo."

Arba eilėraštyje pačiam sau, pavadintame "Pabučiavimas":

Niekados nebuvau pilna žodžio / prasme gyventojas
Amžinai tik svajotojas.
Ir už tai man sunku kalbėti apie / gyvenimą,
nes gyvenimo nepažįstu.
Tryliktuose mano gyvenimo metuose
mane pabučiavo išprotėjimo baimė,
ir pabučiavimas
amžinai pasiliko... jpr.

SUNKU ATSAKYTI

— Ponas aptiekoriau, prašau miltelių nuo parazitų.

— Kiek?

— Negaliu atsakyti, aš jų neskaičiavau..."

— Koks yra skirtumas tarp vedusio ir nevedusio vyro?"

— Man rodosi, kad jokio skirtumo nėra.

— O taip, skirtumas yra didelis. Nevedusiam niekas nepasako, kiek ir kokias ydas jis turi!

— Užteks, užteks, Gerbiama sis! Ačiū labai! Net šurpulyš krečia nuo tokių Jūsų pranašysčių. Sveikinimai ir linkėjimai Jūsų minčių valdovui Antanui Gustaičiui, parsivežusiam į Bostoną iš Čikagos laurus; Jūsų paguodai ir mūsų nekastruotam džiaugsmui čia persodinti tegul bujoja ir nevysta.
Baltoji Varna

Jau išėjo iš spaudos ir galima gauti knygų rinkoje

AMERIKOS LIETUVIŲ POLITIKA

Dr. Kazio Šidlausko knyga apie Amerikos lietuvių pastangas daryti itakos į krašto politiką. 102 psl. Kaina \$1.50
Knygos bus išsiųstos, jei \$1.50 čekis arba Money Order bus pasiųstas tokiu adresu:

N A U J I E N O S,

1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608

ALFONSAS NAKAS

Išėivių spaudos metraštinis? Nejuokaukit!

Gavau, pamačiau, išsigandau. Apie jį buvau skaitęs sarkastiškų pastabų spaudoje. Buvau skaitęs ir pagyrimų, bet ten, tarp eilučių, kažką negero nujauciau.

Turiu galvoje 64 puslapių brošiūrą. Pilnas pavadinimas "Lietuvių Išėivių Spaudos Metraštinis. — Lithuanian in Exile Bibliography Yearbook 1966 I". Visa tai simetriškai sutalpinta šešiose eilutėse, keturias kartus keičiant šriftą. Žalią viršelį atvertęs, randu pirmojo puslapio viršuje, lietuviškai ir angliškai įrašyta "Lietuvių bibliografijos tarnyba", o pakartojus viršelio užrašus, su trijų paukščių emblema — JAV LB Kultūros Fondas. Pagaliau, pačioje apačioje, — "Čikaga 1967". Antrame puslapyje, aukštai, įrašytos trijų "metraštinio" paruošėjų pavardės, o apačioje dar kartą pakartota, kad išleido JAV LB Kultūros Fondas, kad tai KF leidinys Nr. 31, kad tiražas — 600 egz., kaina \$2.00 ir duotas KF oficialus adresas.

Sekančiuose dviejuose puslapiuose — turinio rodyklė. Toliau, per visą puslapį, labai gera didžiojo bibliografo Aleksandro Ružanec-Ružancovo nuotrauka ir pustrėčio puslapio Broniaus Kvickio straipsnis: "A. a. Aleksandro Ružancovo, Išėivių Bibliografijos Tėvo, netekus". Tarp kitko, į str. pabaigą, Br. Kvickys rašo, kad velionis iki paskutinės dienos laikėsi Vaclovo Biržiškos nustatytos sistemos: "... stropiausiai būdu registravo ne tik svarbesnius, bet ir menkesnes vertės leidinius bei straipsnius". Skaitytojų dėmesiui, šią trumpą citatą pats pabraukiau.

Dešimtame puslapyje talpinama "Pratarmė", kurioje nusiškundžiama, kad, esą, A. Ružancovui mirus susidariusi spraga, iki pareigas dabartiniai leidėjai perėmė. Esą, ne visi leidėjai siuntinėję savo leidinius, tad, cituoju: "... šiame leidinyje gali pasitaikyti ir kai kurių trūkumų". Ir šią citatą pasibraukiau didesniai skaitytojo dėmesiui, nes, kaip vėliau pamatysime, trūkumų bus daugiau, negu apie save gerai galvoją leidėjai įsivaizduoja. Pratarmę pasirašo "Lietuvių Bibliografinė Tarnyba".

Neturiu laiko, priemonių, nė jėgų patikrinti ten sužymėtas, ar, tikriau, nesužymėtas knygas bei kitus neperiodinius leidinius. Nieko negaliu pasakyti ir apie laikraščius bei žurnalų vardus, nežinodamas jų, skaičiaus ir negalėdamas spręsti, ar tikrai 1966 metais pasirodė 101 tokio žanro leidinys, ar daugiau. Mano dėmesys nukrypo į man geriausiai žinomą sritį, į trečiąją brošiūros dalį, lietuviškai užvardytą "Straipsniai periodikoje", o angliškai kažkodėl tik "Periodicals".

Į 15 sąsiuvinio puslapių gerbiamieji bibliografai surinko 831 straipsnį. Tikrumoje, tik tiek numeruotų pavadinimų, nes ir serijiniams straipsniams duota po vieną numerį, tad,

kiekvienam serijinio straipsnio gabalui numerį davus pagal laikraščius laidų skaičių, gal dar šimtas - kitas numerių prisidėtų.

Per tuos numerius (831) brisdamas, atitinkamais ženklais ėmiau žymėti keletą labiausiai skaitomų mūsų laikraščių. Ir štai ką radau: iš Draugo paskelbta 280 straipsnių pavadinimų (nemažiau; blogiausiai atveju, galėjau 5—10 str. atžymėjimų nepastebėti, taigi, daugių daugiausia, būtų iki 290); Dirvos — 61, Naujienų — 36 (tik pagalvokite!), Darbininko — 34, Keleivio — 10 ir Nepriklausomos Lietuvos — 9!

Kiek Dirvų per metus išeina? Ogi 150, maždaug. Tik beveik kas trečioje Dirvoje "bibliografai" rado dėmesio vertą skaitinį! Iš trijų Darbininkų — dviejuose buvo rasta po tinkamą, arba bibliografinę garbės vertą straipsnį. Kas penktas Keleivis "bibliografams" išpraktavo po vieną skaitytą vertą kūrinių, o Nepriklausomaj Lietuvoj ne visada ir kas penktas buvo iškastas perlas. Kai, eilutė po eilutės, vis mirga Draugas, kai sumeti, kad jam atiduota trečdalis vietos, tai imi pykti, kad, va, čia buvo ne apskritai periodikos bibliografija, o tik Draugo. Bet, palaikite, ką gi reiškia tie 280 pagarbos nusipelnusių straipsnių, kai dienraštis 1966 metais išleido 305 ar 306 numerius, po 6—8 puslapius kiekvieną ir Kalėdų bei Velykų progos, ir, atsiprašau, 52 literatūriniai priedai, kur, galima sakyti, nėra bibliografijoj neregistruotino nei vieno gabalo. Ne, negali nė Draugo bendradarbiai džiaugtis!

Dabar—prie "mano" Naujienų. Padalinkite 305 ar 306 numerius, irgi, kaip pas Draugą, su 52 antrosiomis dalimis (šeštadieniais) ir visokiais šventiniais papildymais, iš ... 36. Gražu, ar ne?

Čia padarysiu patį nekukliausią žingsnį. Paskelbsiu šį tą iš savo paties straipsnių bibliografijos, kurią, neturėdamas ko veikt, stropiai vedu. Štai, mano 1966 metų straipsnių skaičiai: Naujienose — 87, Keleivyje — 46, Nepriklausomoje Lietuvoje — 7, Drauge — 3 ir Dirvoje — 1. Viso 144. Tai, žinoma, tiek atskirų pavadinimų ir kai kurie iš jų trumpoki, Detroito gyvenimo vaizdeliai ar pobūvių garsinimai. Bet, palaikite. Išrinkau didžiuosius. "Dideliu" arba jau straipsniu skaitau tą, kuris užėmė nemažiau 3 mašinraščio puslapius, bet dažniausiai jie buvo nuo 4 iki 9 mašinraščio puslapių (spaudai, vieną eilutę praleidžiant). Tokių straipsnių parašiau 54. Jų dauguma, aišku, tilpo Naujienose. Brendu per bibliografinį šedevrą, ir, kad surūgtum, nei vieno nerandu. Kaip pašluota! Kaip adaty šieno vėžime ieškau. Žema kokybė? Tik prisiminkime citatą, kaip a. a. Ružancovas elgėsi su tais antros ir trečios rūšies...

Dar skaitinėju atskirus tų vi-

sų periodinių poskyrius. Bendrybės? Na, bendrybėm daug mano niekelių būtų tikę. Lietuvių Fondas? Sužymėti 6. Aš vienas ta tema prirašiau dvigubai daugiau. Jei bibliografai netiki, tegu paklausia dr. Razmą. Jaunimo Kongresas? Čia jau 37 straipsnių autoriai papuls į istoriją, bet be manęs, ir be kitų mano detroitieškių kolegų. O rašėme, detroitieškiai, po kelius ar keliolika kartų, ir prieš ir po, nes juk pati kongreso grietinėlė buvo ne kur kitur, kaip Dainavoj, šale Detroito, griebiamo...

Menas, Ai, tų parodų Detroito! Iš 1966 m. atmintinos dvi: V. Pazukaitės (Windsonė) ir A. Tamošaičio. Nežiūrint kelių reportažų vienu ir kitu atveju, su abiem dailininkais turėjau po visiškai rimtą pasikalbėjimą. Rašė ir kiti mano detroitieškiai kolegos. Vieno jų bibliografai nugarūdo į Papročių paskyrį, kito — į tinkamą vietą, o mano — visai nepaminėjo.

Vėl kelius poskyrius praleidus — prie recenzijų. Žiū, čia vieno kolegos apie "Gulbės giesmę". Ar irgi rašiau. Net 9 puslapių recenziją. Ponia Kuda-bienė atkreipė dėmesį. Bet ne bibliografai. Pagaliau — Mirsiejį, Sukaktys, Biografijos. Va, iš tokių dalykų tai pusė gyvenimo susideda. Ir pusė mano straipsnių.

Tiek apie save. Dar kartą, prisipažįstu: nejauku buvo tati dėstyti, bet kaip gi geriausiai įrodysiu leidinio skyles skylėse, jei ne tikriausiai, konkrečiais pavyzdžiais?!

Ten paskelbtų Naujienų straipsnių pavadinimus ir autorius apžiūrėję, į akis krinta, kad, kaip tyčia, parinkti prašalėčių, atsitiktinių bendradarbių kūriniai. Iš 25 autorių, tik 7 ar 8 laikytini pastoviais, ne pagal ūpą, Naujienų bendradarbiais, ir tik keturi yra, kaip sakant, staff-writers: Algirdas Budreckas, su vienu str., Stasys Juškėnas, — su vienu, Juozas Pronskus ir Jonas Vilkaitis — su keturiais kiekvienas. Kad šie vyrai kasmet prirašo po keliolika ir kelias dešimtis straipsnių, visi Naujienų skaitytojai gerai žino. Netikiu, kad jie tik tiek tedavė dienraščiui 1966 metais. Ir netikiu, kad genialieji "bibliografai" išrinko jų geriausius kūrinius.

Rodos, anksčiau "Metraštinis" kritikavęs pastebėjo, kad "bibliografai" nerado vietos nei Jonui Augustaičiui, nei Jeronimui Cicėnui. Tikrai, veltui šitų mūsų pačių žymiausių spaudos atstovų čia ieškosi. Paskubomis, iš atminties susižymėjau dar keletą pačių pagrindinių dienraščio bendradarbių, be kurių Naujienos būtų ne Nau-

jienos. Prašau (alfabeto tvarka): Jonas Adomavičius, M. D. (jo keli ar keliolika pavadinimų medicinos klausimais straipsnių talpintų Drauge, čia paskelbti, bet iš Naujienų — neeee!), O. Algmienė, Aldona Anyta, A. Kelmutis, J. Klau-seikis, Vincas Pilypas, M. Šnarienė, J. Vaičiūnienė, P. Venclova, A. Zujus, rockfordiškis Žvalgas. Tai, sakau, tik keli paskubomis, o priskaičiau dvigubai, trigubai. Jų pavardžių su su žiburiu šiame bibliografijos šedevre nerasi, nors kaikurie prirašo, it profesionalai tartum iš to duoną valgydami.

Tai va, kaip "metraštinis" pasielgta su Naujienomis. Gana gerai man žinomi ir Keleivio bei N. Lietuvos pagrindiniai bendradarbiai. Pririnkčiau eibes ir jų, į "metraštinį" nepatekusių. Tikrumoje, keli gi iš tų laikraščių tepateko?!

Jeigu į mano šį straipsnį atsiliepiant būtų, bandoma kalbėti jog periodiniai leidiniai bibliografinė tarnybai nebuvo siuntinėjami, tai atsakau iš anksto. Mūsų laikraščiai vos verčiasi ir veltui nesidalina. Kultūros Fondas tam ir yra, kad kultūrinėms apraiškoms tarnautų ir gautas aukas panaudotų. Perbėges per visą pastovijų periodinių leidinių sąrašą (JAV, Kanados, Europos, Australijos ir P. Amerikos) apskaičiavau, kad už maždaug 250 dolerių Kultūros Fondas juos visus metams gali užprenumeruoti. Savo talkininkams, kurių galima ir daugiau, negu tris, patelkti, lygiomis paskirsčius, būtų visai nesunku visus straipsnius sužymėti ir palikti žmoniškam leidiny atėinančių kartų atminimui, raštijos tyrinėtojams, istorijai.

Išvada? Leidinė, pasivadinusį "Lietuvių išėivių spaudos metraštinis" laikau tikru nesusi-pratimu. Ypač, kad jis yra išleistas LB Kultūros Fondo vardu ir pretenduoja į Ružancovo "Knygų lentynos" pakaitalą. Nei čia mūsų periodikos veidrodė, nei jo šukė. Tai tik maža šukelė, gal dvidešimta ar penkiasdešimta dalis. Suaugusių "vaikų" labai nerimtas darbas! Gerai, kad Kultūros kongreso metu jis nebuvo platinamas ir, kiek žinau, yra laikomas po užraktu. Nes Kultūros Fondui šis leidinėlis daro didžiausią gėdą.

Viliuosi, kad su savo pastabomis nepavėlavau ir kad kitais metais turėsimė 6-7-9 šimtų puslapių, ar dar didesnę metraštinę, kur bus sužymėti visi leidiniai, visi straipsniai. Jeigu gi tatau neįmanoma, tai, vyrai, meskit žaidę ir juokinę žmones.

BIZNIERIAI, KURIE GARSINASI "NAUJIEŅOSE" — TURI GERIAUSIA PASISEKIMA BIZNYJE

JEIGU NEBŪTŲ SENŪJŲ LIETUVIŠKŲ KNYGŲ, NEBŪTŲ IR NAUJŪJŲ!

Prof. Vaclovo Biržiškos "Senųjų Lietuviškų Knygų Istorija" yra veidrodis, kuriame atsispindi pirmųjų lietuviškų knygų kelias. Kietais viršeliais irištos knygos kaina yra tik \$3.00, minkšt. \$2.50. Knyga Jums bus pasiūsta, jei atsiųsite pinigus šiuo adresu:

NAUJENOS, 1739 So. Halsted Street, Chicago 8, Illinois

SPAUDA PAVARČIUS IR PASKAIČIUS

Rašo L. BARTUS

SUGMLJOS STEBUKLAS

"The London Observer" nepagailėjo šiltų žodžių suomių tautai ir teisingos informacijos apie Pabaltijo valstybes. "Though Little Finland Proud and Independent" — tokio vardo straipsnis skirtas Suomijos 50 metų nepriklausomybei paminėti.

1917 m. gruodžio 6 d. suomių pradėjo patys valdytis. Tai buvo istorijoje pirmas kartas, kai Suomija tapo nepriklausoma valstybe. Apie 700 metų suomių valdė švedai, o nuo 1809 m. iki 1917 metų revoliucijos juos valdė ir surusinti stengėsi Rusijos carai. "Observer" paminėti suomių kovas prieš carus ir prieš bolševikus. Suomijai po sunkių kovų ir po didelių vargų pavyko nepriklausomybę išlaikyti iki 50 metų sukakusių ir laisvai žengti į antrąją šimto metų pusę. Gi kitos kaimynystėje esančios mažos tautos, kaip "Observer" pastebi, estai, latviai ir lietuviai, šio karo eigoje nepriklausomybės neteko, vėl tapo rusų komunistų imperializmo pavergtos. Suomių šiandien esą vienintelė maža, vos keturių su puse milijono, tauta, kuri rubežiuojasi su Sovietų Sąjunga, bet nėra pavergta ir nėra įjungta į sovietinių satelitų sistemą. Suomijos iki šių dienų išlikimas nepriklausoma valstybe esąs lyg stebuklas.

Po karų su bolševikais dabar esanti tarp Suomijos ir Sovietų S-gos "draugystė", kurią suomių įsigijo kai kurių savo žemių netekdami, aukštą karo reparačijas išmokėdami ir leidami veikti komunistų partijai. Ateinančių metų vasario mėnesį Suomijos prezidentu vėl bus išrinktas Urho Kekkonen, nes to ir diplomatiškai ir draugiškai Sovietų S-ga reikalaujanti. Daugumas suomių politinių partijų jau apsisprendusios vėl Urho Kekkonen rinkti Suomijos respublikos prezidentu ir neiti į nesantaiką su didžiuoju "draugišku" kaimynu.

"Observer" rašo, jog per pirmąjį savo nepriklausomybės dešimtmetį Suomija gyvenusi viltimis sudaryti konfederaciją su Lenkija ir Pabaltijo valstybėmis (Lietuva, Latvija ir Estija) ir tuo sustiprinti frontą prieš bolševikų agresiją, tačiau tokios viltys nebuvo įgyvendintos, tad jau antrame savo laisvės dešimtmetyje (po 1930 m.) Suomija pasisakė esanti Skandinavijos valstybe ir tikėjosi išlikti neutrali, tačiau ir tos viltys neišsipildė — turėjo kariauti su Sovietų Sąjunga, savo laisvę ginti.

Sovietinis "apeigynas" pavergtoje Latvijoje

"Chicago Daily News" išspausdino savo korespondento reportažą iš Sovietų Sąjungos. Straipsnyje ilgokai kalbama apie "ritualinį" gyvenimą pavergtoje Latvijoje, kuri esanti ypatinga, nes ji vėlakai įjungta į "socializmą", o be to, — Lat-

vija esanti Latvija! Joje gyvenimas daug kuo skiriasi nuo gyvenimo pačioje Rusijoje.

Žinias savo straipsniui laikraštiniškai sėmėsi iš Volgogrado komsomolų vado Genadie Yaskovic ir iš vieno Latvijos žvejų kolchozo vicepirmininko — Vladislav Bukhovsky. Pagal naudotus žinių šaltinius išėjo ir "Chicago Daily News" korespondento teigimas, kad prie Rygos gyvenę žvejai įkūrė kolchozą. Vadinasi, ne komunistinė Latvijos okupacinė valdžia atėmė žvejų nuosavybes, atėmė laisvę pasirinkti darbą, atėmė teisę laisvai į jūrą išplaukti ir ne valdžia latvius žvejus į kolchozą suvarė, bet jie patys nutarė kolchozą steigti ir milicijos priežiūroje žvejoti.

Žvejai esą sukūrę ir naujas pasilinksminimo, gimtadienio, vedybų ar laidotuvių apeigas, visai nepriklausomai nuo kunigų. O jau vaikams ten tikras rojus: kolchoze gimusis vaikas gaunąs 20 rublių dovanų; antram toje pat šeimoje gimusiam vaikui dovana esanti 50 rublių; trečiajam — 50 rublių. (Taigi, bet lygybės nesama — vėliau gimę daugiau gauna. Teisingiau — daugiau rublių gauna tėvai už antrąjį ir trečiąjį vaiką). Kartą į metus surengiama didžiulė iškilmė ir pagerbiami visi tais metais kolchoze gimę vaikai. Kolchozas išspuosiąs gėlėmis, o vaikams duodama pieno...

Matyt, jog pienas Latvijos žvejų kolchoze labai brangus dalykas, kad kolchozo vicepirmininkas net amerikiečiui korespondentui apie tai pasakojo. Reikia tik stebėtis, kad tas žurnalistas nesiteikė aprašyti amerikiečių motinų vargą ir rūpesčius — jos neretai jaučiasi į bėdą patekusios, kai vaikas nenori pieno gerti... Amerikoje pienas vaikui nėra jokia dovana.

Pagal "Chicago Daily News" korespondentą sovietinė valdžia anksčiau vedusi tokią politiką, jog sovietų pilietis neturi nei gimtadienio, nei vedybų, nei mirimų minėti, bet dabar esanti kitokia politika — valdžia jau leidžia savo piliečiams asmeniškai šventes minėti, tad ir latviai žvejai ne tik vaikus ir jaunavedžius pagerbia, bet ir berniukus bei mergaites į jaunuolius paugusius iškilmingai įvelką į išciginį drabužį.

Ir šitaip panašiai visoje Sovietų Sąjungoje kuriamas naujas apeigynas, laisvas nuo religinių ceremonijų. Susidaranti naujos šventės, kurios atstoja religines šventes. Spalio revoliucijos minėjimas su miestų gatvėse išsattytomis žibaniomis eglaitėmis primena kitur švenčiamas Kalėdas.

Tačiau Sovietijoje bažnyčios dar lankomos, nes nuo 1960 metų valdžia sulėtinusi kovą prieš religiją, tačiau komsomolco vadas pareiškęs, jog bažnyčias žmonės lanko iš "tradicijos", bet ne dėl religingumo.

Kodėl latvių šventė tik patiems latviams?

Tokį klausimą kelia Harijs J. Saukants, aprašydamas latvių

dainų ir šokių festivalį, buvusį šią vasarą San Francisco mieste, California. Straipsnis įdėtas "Viltyje", Vytauto Beliajaus anglų kalba leidžiamame žurnale (HoPE — A Folklore Magazine, Dec. 1967).

Straipsnio autorius yra latvis. Jis pagiria latvių dainų dieną ir kaikiuriuos kitus festivalio programos dalykus, tačiau papeikia tautinių šokių atlikimą — trūkę geresnės organizacijos, geresnio pasiruošimo didesniai šokėjų skaičiui surikiuoti ir apvaldyti.

Iš minimo straipsnio darytina išvada, jog latvių tautiniame festivalyje nebuvo nei San Francisco miesto nei Californijos valstybės atstovų, nes tik vienintelis garbės svečias svetimtautis minimas estų grupės reprezentantas. Harijs J. Saukants tokioms latvių tautinio meno dienoms sikria daugiau reikšmės, negu rengėjai. Jis dėsto, jog išeiviai latviai tautiniu menu gali didžiulis ir su pasididžiavimu svetimtaučiams rodyti, tad festivaliai rengtini ne vien tik savai publikai.

Lietuvių spaudoje kartais būna gerų žodžių latviams, kad jie moka visas progas panaudoti ir svetimiesiems prisistatyti, sugeba kelti balsą prieš pavergėjus komunistus, tačiau iš minimo straipsnio matyti, kad latviai nesutaria dėl dainų šventės reikšmės ir svetimtaučių publika bei svetimtaučių atstovai į ją nekviesti.

Apie lietuvių srovių kovas

Pasiremdamas "Naujienose" buvusiu J. Klauseikio reportažu apie Dr. Vytauto Kavolio paskaitą Los Angeles mieste, labiau sustodamas ties Vlodo Cinvinsko ir paties Vytauto Kavolio atsiliepimais, "Darbininkas" daro išvadą:

"Tokis 'dialogas' tarp santariečio veikėjo ir liaudinių išryškino skirtingus nusistatymus. Palieka klausimas atviras, ar tos srovės žmonės bus optimistai tęsti 'dialogą' su viltimi 'susiprasti', ar dialogą pavers atskirtimu: geriau būti ginklanešiais Volde-maro negu Sniečkaus, ar savo energiją skirs pozityviem darbui, eidami skirtingais keliais...".

"Darbininko" apžvalgininkas savo raštą pradėjo iš "Dirvos" vedamojo paimtu sakiniu apie tai, jog dabar lietuvių kova persimeta į atskiras sroves, tų pačių pažiūrų žmonės jau nepajėgia vienas kito suprasti ir pagerbti.

Aną kartą šioje vietoje buvo paminėta, jog katalikiškoji srovė, gal pati pirmoji suskilusi į "senuosius" ir į "jaunuosius" katalikus, dar nėra vienybės atsiekusi — greta pozityvių darbų daug laiko ir energijos leidžia ginčams.

Pagaliau J. Bachuno, tokio žymaus Tautinės S-gos veikėjo, viešas skundas "Draugo" dienraštyje, jog "Dirva" jo straipsnio nespausdino, yra ne kas kita, kaip viešumon iškilę tautininkų nesantaikos dūmai.

Na, atėjo eilė santariečiams bei šviesiečiams ir liaudiniams nesantaros smilkalais smilkinti.

Vaikai laikraščio darbe

Kai vaikai bežaisdami nuomonų nebesuderina ir nebeturi kitokių "argumentų", tai ima vienas kito nosis matuoti — katro ilgesnė, katro tiesesnė.

Vaikišku būdu atsiliepė ir "Sėjos" Redakcinė kolegija, kuriai bus besą labai "patikusios" pastabos, jog Antano Rūko redaguota "Sėja" buvo gyvesnė, įdomesnė ir kt. Nuo raštų te-

PASKUTINĖ GALIMYBĖ

PRIMENAME MŪSŲ GERBIAMIEMS KLIENTAMS, KAD SPECIALIOS 10% NUOLAIDOS TERMINAS TAIKOMAS AUTOMOBILIAMS, MOTOCIKLAM, TELEVIZIJOMS, UZREKORDUOJAMIEMS APARATAMS, TRANSISTINIAMS RADIJAMS NEBES PRATĖSTAS, O VEIKS TIK IKI GRUODŽIO 31 D. 1967, KAIP ANKSČIAU BUVO PRANEŠTA.

PASINAUDOKITE TUO ISIMTINU PASIŪLYMU IR SKUBĖKITE SU SAVO UZSAKYMAIS Į ČIA ISVARDINTAS AFFILIATES:

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

716 Walnut Street, Philadelphia, Pa. 19106
Tel.: 215 WA 5-3455

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

45 West 45 St., New York, N. Y. 10036
Tel.: 212 CI 5-7905

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

1776 Broadway, New York, N. Y. 10019
Tel.: 212 — 581-6590 — 581-7729

ARBA TIESIOG Į:

PODAROGIFTS, INC.

220 Park Ave. South (corner 18th Street)
New York, N. Y. 10003
Tel.: 212 — 228-9547

DALIA KOLBAITE

Gamtovaizdis (aliejus)

Mūsų jaunosios kartos menininkės kūryba

A. KELMUTIS

ŽIUPSNELIS PRISIMINIMŲ IŠ MANO JAUNYSTĖS DIENŲ

(Tešinsys)

Tame Vinco Kapsuko laiške buvo apie mudu pabrėžta, kad mudviem būtų paskirtas tinkamas atlyginimas. Taip pat laiške buvo pasakyta, kad iš likusių Vilniuje lietuvių dailininkų būtų sudarytas tam tikras skyrius ir kad tiems dailininkams būtų mokamas taip pat geras atlyginimas. Gale laiško dar buvo pasakyta, kad visi gaudami gerus atlyginimus taps palankiais žmonėmis komunizmui. Tas laiškas vėl buvo gražiai konverte sulipintas, o aš su S. Matjošaičiu pajutome savo širdyse išnykusią baimę. Bet tos paslapties stengėmės niekam nepasakoti, todėl negalėjome panašią baimę išvartyti iš kitų savo draugų.

Pirmomis dienomis (1919) po bolševikų įsigalėjimo Vilniuje sužinojau, kad M. Biržiška yra bolševikų areštuotas. Aš tuojau nuvykau į jo butą.

mos "sėjėjai" nušoko į L. Bartaus asmens nupiešimą, kurs pagal juos "turėtų būti arba labai piktas, ar mažiausia — nervų nevaldas asmuo".

Ačiū už tas pastangas "Sėjos" redaktoriams.

Prieš nemažai metų, kai Lietuvoje A. Smetonos įstatymu dar nebuvo uždarytos moksleivių organizacijos, kiekviena draugijėlė, net kiekviena klasė, savo laikraštėlį leido.

Pas vieną šeiminkę, kad ir ne davatką, bet beraštę, gyveno bene penketas moksleivių. Grupė gimnazistų susispietė ir ištiesė želatino juostą — pradėjo laikraštėlį šafirografuoti. Šeiminkė, niekada spaudos neskaitanti, bet nugirdusi, kad ant jos stalo laikraštis spausdinamas, tarė:

— A-a! Dabar žinau, kas tuos laikraščius "drukavoja" — vaikai!

"Sėjos" 3 nr. pavarčius žinoma, kas ją redaguoja...

norėdamas sužinoti, ar iš tikrųjų jis esąs areštuotas. Bute teradau jo žmoną ir dukteris, linksmai žaidžiančias. Jo žmona tuojau man pasakė, kad Mykolas yra areštuotas, bet dukterys jau beveik visas pusvalandis, kaip pašėlusios, išdykauja ir to liūdesio nesupranta. Bet staiga pro langą pamatėme, kad sugrįžta Mykolas, o po kelių minučių atžingsniuoja ir jo brolis Vaclovas, kuris man tuojau pasakė, kad V. Kapsuko vyriausybė kitaip elgtis negalėjo ir turėjo nors trumpam laikui areštuoti Mykolą, o jei jo dukterys pradėjo išdykauoti ir džiaugtis, tad matyt, jog jos turėjo nujautimą.

Nors Vaclovas Biržiška tada buvo komisaras, kitų laikomas griežtu komunistu, bet vis dėlto aš pastebėjau, kad ir jis yra apsuptas tokių patarėjų, kurie buvo didesni valdytojai. Aš pats buvau tame švietimo komisariate paskirtas vadinauoju finansų skyriaus vedėju, bet tuos finansus tikrumoje kiti valdė. Kai vieną kartą švietimo Komisariate apsilankė su savo palydovais vyriausybės galva Vincas Kapsukas ir kai jis atėjo į mano skyrių, tai su manim labai maloniai pasisveikino, nes mane jis pažinojo nuo 1905 metų. Jojo palydovai, matyt, pamanė, kad aš esąs V. Kapsuko bendramintis ir tada daug kas iš komisariato tarnautojų, ypač tikrųjų komunistų, ėmė su manim labiau skaitytis, nors aš niekad ir niekur nevariau komunistinės propagandos. Teko man tada pastebėti, kad tame švietimo Komisariate buvo keletas tokių lietuvių, kurie buvo tik apsimele komunistais, nes tokiu būdu jiems buvo saugiau dirbti Lietuvos vyriausybės žvalgybinių agentų darbu.

Kai artėjo 1919 metais vasario 16 diena, tai J. Tumas-Vaižgantas patiekė mintį, kad reikia paminėti Lietuvos nepri-

klausomybės paskelbimo vienerių metų sukaktį. Atitinkami žmonės mokėjo sukviesti į tą slaptą paminėjimą atitinkamus asmenis. Ir vakarė vasario 16 dieną susirinko pakviestieji žmonės, rodos, tuose pat namuose, kur buvo pasirašyta ta 1918 m. vasario 16 dieną Valskybės Tarybos deklaracija. J. Tumas-Vaižgantas tame minėjime pasakė karštą patriotinę kalbą, ir visi sugiedojo tautos himną. Nors tai buvo kuklus minėjimas, bet labai reikšmingas. Minėjimui pasibaigus mes visi pro užpakalines duris išėjome į kiemą ir gražiai išsiskirstėme, ir niekas nepakliuvo į bolševikų nasrus.

Vieną gražų vakarą, 1919 m. vasario mėn. gale, man teko eiti gatve netoli geležinkelio stoties ir netikėtai sutikau prieš mane einantį vyrą su kažkokiu maišu, pilnai prikrautu, kurį iš pradžių nepažinojau, bet tuojau tas vyras linksmai pasisveikino su manim ir tokiu momentu aš pajutau, kad susitikau su savo prieš tris metus matyti draugu Matu Šalčiumi. Mat, kai jis iš Amerikos Jungtinių Valstybių nusprendė grįžti į Lietuvą ir jam teko kelias dienas važiuoti per Japoniją, per Sibirą, per Europą ligi Vilniaus, tad per tą laiką jam išaugo ūseliai ir barzdelė, todėl pasikeitė jo išvaizda. Teko jam trejetą dienų išbūti Vilniuje pas savo gerą pažįstamą; tokia proga man teko su juo išsikal-

bėti apie įvairius reikalus. Pasirodė, kad jis būdamas maždaug tris metus Jungtinėse Vastybėse geriau viską žinojo, kas dėjos Lietuvoje nuo 1915 m. ligi 1918 m. pabaigos, ir buvo sau nutasęs kokių nors būdu grįžti į Lietuvą ir ten prisidėti prie tų žmonių darbo, kurie rūpinasi Lietuvos laisve.

Ir jis kėlė dar mintį, kad tokiomis atvejais reikia suorganizuoti kokius nors partizanų būrius, kurie kovotų prieš visokius priešininkus. Dar jis man tuojau išskėlė klausimą, kokių būdu galima būtų iš Vilniaus patekti į laisvąją Lietuvos dalį. Jis tada man trumpai papasakojo, kad į Vilnių atvyko, taip sakant, apgaulės būdu, būtent: patekęs iš Amerikos per Japoniją į Vladivostoką, ir tenai pavyko įtikinti bolševikų valdžios pareigūnus, kad jam duotų leidimą nuvykti į Vilnių, kur jis padėtų bolševikams stiprinti veiklą Lietuvai tvarkyti. Ir jis tą leidimą greitai gavo. Kai jis pagaliau paklausė mane, kokių būdu galima būtų iš Vilniaus nuvykti į Kauną, tai aš jam tada nurodžiau, kad į ten galima nuvykti panašiu apgaulės būdu, panašiai kaip iš Vladivostoko į Vilnių. Aš tada B. Šalčiui išaiškinau, kad vykstant iš Vilniaus į Kauną galima tokiai kelionei dar gauti pinigų. Paaiškinau dar, kad bolševikai iš Vilniaus dažnai siunčia į Kauną savo agentus, kad jie tenai skleistų bolševikų idėjas, ir tokia proga galima pavartoti apgaulę, neva vykti ten bolševizmą platinti, o iš tikrųjų — antibolševizmą. Aš nurodžiau, kad tuo reikalu galima paduoti tam tikrą pareiškimą švietimo komisariui, kad tokia kelionei duotų reikiamą sumą pinigų. M. Šalčius pabrėžė man, kad Vaclovas Biržiška jį gerai pažįstas ir žinąs dar, kas jis esąs per vienas. Bet M. Šalčius vis dėlto nutarė tokį pareiškimą duoti, sakydamas: "Kas bus kas nebus, o gal viskas išeis į gera". Ir po vienos dienos į M. Šalčiaus tą pareiškimą buvo duotas geras atsakymas, būtent: jam buvo paskirta nemaža suma pinigų tokiai kelionei. Tada aš tame švietimo komisariate ėjau finansų skyriaus vedėju pareigas, tad ir pačiam man teko savo akimis pamatyti jam duodamą pinigų čekį. Kai tą čekį M. Šalčius gavo, ir gana didelį, tad ne tik

(Nukelta į 6-tą psl.)

J. AUGUSTAITIS

ANTANAS SMETONA IR JO VEIKLA

154 pusl. knyga.

Kaina \$1.50

Nei vienas žmogus, norįs pažinti nepriklausomos Lietuvos ir Antano Smetonos valdymo laikotarpį, negalės apsieiti be J. Augustaičio paruoštos studijos. Ši knyga būtina kiekvienam, norinčiam pažinti netolimą Lietuvos praeitį. Lietuvoje gyvenusieji ir Smetonos valdymo laikotarpį pažįstantieji žmonės tvirtina, kad J. Augustaitis teisingiausiai ir tiksliausiai aprašė ir įvertino Antano Smetonos veiklą.

J. Augustaičio knyga galima gauti "Naujienose" darbo valandomis. Kas negali užėti "Naujienas", tai prašomas persiųsti \$1.50 čekį arba Money Orderį, pridėdam 20 c. persiuntimui paštu, tokiu adresu:

NAUJIENOS

1739 SO. HALSTED STREET, CHICAGO, ILLINOIS 60608

Gavę pinigus, tuojau knygą pasiūsimė.

ŽIUPSNELIS . . .

(Atkelta iš 5-to psl.)

Jis nustebau, bet ir aš pats labai nustebau, ir mudviem abiem tuojau kilo mintis: nors V. Biržiška yra švietimo Komisaras, visiems atrodo esąs bolševikas, bet iš tikrųjų tik užsidėjęs bolševikų skraistę, kad galėtų tuo būdu kitiems pagelbėti. Mudvieju toks manymas po kiek laiko visiškai pasitvirtino.

Po kokių dviejų savaitių po M. Šalčiaus išvykimo viena panelė (lenkė komunistė), švietimo Komisarato tarnautoja, pripuolamai pasakė man, kad M. Šalčius už gautus pinigus, turimomis žiniomis, organizuoja Lietuvoje partizanų būrius, kurie pasiryžę naikinti komunistus. Jei, girdi, būtų buvę susekta Vilniuje, kai jis čia maišėsi, jog jis esąs toks žmogus, tad tuojau jis būtų buvęs atlinkamai sudorotas. Dėl tokios žinios apie M. Šalčių aš tuojau pajutau savyje džiaugsmingai virpančią širdį, bet tą savo džiaugsmą pasistengiau riterodyti tai paneli, todėl taip pat pasistengiau surasti kitą temą pasikalbėjimui su ta panelė.

V. Kapsuko valdžia Vilniuje tada tegevavo nuo 1919 m. pradžios maždaug tris mėnesius, ligi Velykų. Kai lenkų kariuomenė brovėsi į Vilnių, tai visi Komisarai suiro, ir kas jautėsi esąs komunistas, tad pasistengė sprukti į Rusiją. Aš ir kiti mano draugai ir pažįstamieji pasistengėme atvykti į Kauną, nors kalkas pasiliko gyventi Vilniuje.

Kaune po kelių dienų gatvėje susitikau su Vaclovu Biržiška, kuris, pasirodo, taip pat atsipalaidavo nuo visų bolševistinių pinklių. O susitikęs su Matu Šalčiumi gavau iš jo padėką, kad gerai parekomendavau komisariate tokį prašymą parašyti, nes būtų buvę labai sunku organizuoti partizanus. Kaune aš įstojau dirbti vadinamajame Spaudos Biure, kuriame taip pat dirbo Matas Šalčius. Tas Spaudos Biuras buvo ne tik įvairių žinių agentūra, bet taip pat kaipo laisvinimo propagandos centrinis biuras. Po kiek laiko iš to Spaudos Biuro susidarė vadinamoji "Elta". Matas Šalčius dažnai kalbėdavo, kad reikia šalia kariuomenės suorganizuoti civilinių žmonių kovotojų dalinius. Iš pradžių buvo sumanyta tokią organizaciją pavadinti "plieno batalionu", bet toks pavadinimas daug kam nepatiko. Tada pats M. Šalčius prasiūmė, kad mes mokydami gerai šaudyti ir dar kitus reikalingus darbus dirbti pasivadintume šauliais, taigi visas tasias veiklos jėgas galima būtų sukoncentruoti vadinamoje šaulių Sąjungoje. Visiems toks pavadinimas patiko. Ir kada į tokius mūsų pasitarimus dėl šaulių organizavimo atvyko Vladas Putvinskis (dabar vadinamas Putvys), tad jis geriausiai už visus mokėjo visus dalyvius įtikinti, kad tokią organizaciją reikia būti

nai įkurus plėsti jos veikimą; ir jis pats sutvarkė šaulių Sąjungos įstatus. Taigi įkurtos šaulių Sąjungos priešakyje atsistojė Vladas Putvinskis, ir jei ne jis, tai turbūt nebūtų galėjusi įsitvirtinti toji šaulių Sąjunga, kuri tik V. Putvinskio dėka tapo žymi meno, kultūros, sporto organizacija, davusi gražiausių vaisių visiems žmonėms. M. Šalčius, taip sakant, tik pagimdė šaulių Sąjungą, bet ją toliau gražiai išaugino ir sutvirtino Vladas Putvinskis. Kai tekdavo apsilankyti V. Putvinskio bute, kuriame buvo daromi pirmųjų šaulių susirinkimai, tad man pačiam teko tada pastebėti, kad ir jojo dukterys kruopščiai prisidėjo prie šaulių Sąjungos plėtimo.

Kai vėliau buvo leidžiamas šaulių Sąjungos organas "Trimitas", kurio pirmuoju redaktoriumi buvo M. Šalčius, o paskui dar kiti žmonės, tad ir man kurį laiką teko jį redaguoti. Šiame "Trimite" bendradarbiavo daugelis mūsų rašytojų, poetų, menininkų ir įvairių visuomenės veikėjų, ir jojo tiražas buvo nemažas.

Kai baigėsi 1919 metai, tai man vieną kitą pasakodavo, jog mano jaunystės dienos jau einančios prie galo ir jau prasišvedančios senatvės dienos. Taigi mano jaunystės dienų prisiminimai užbaigiami atėjus tokiam laikotarpiui.

A. Kelmūtis.

(Pabaiga)

JURGIS JAŠINSKAS

SPAUDOS PABIROS

(Iš ciklo: "Poetas ir revoliucionierius")

ATSIMINIMAI

(Tęsinys)

1913 m. aš lankiau rudenį pradinę mokyklą Papilyje, nes Melaišiuose tokios mokyklos nebuvo iki 1914 m. sausio mėn. Tada persikėliau iš Papilio į Melaišių mokyklą. Rudenį vėl nepradėjo Melaišiuose mokyklos iki po N. Metų. Ir tiek man teteko lankyti pradinę mokyklą tas dvi žiemos po kelis mėnesius. Ir tik dėka Juliaus paliktam geram atsiminimui jo gabumų moksle, kai Biržuose 1917 m. buvo atidaryta "Saulės" gimnazija, aš išdrįsau lankyti egzaminus ir "išlaikiau". Tas išlaikymas, žinau, buvo prastas. Tik galiu pasakyti, jog tiems Juliaus draugams, besimokindama Biržų gimnazijoje, gėdos nepadariau: mano pažymiai būdavo geri arba labai geri. Toje gimnazijoje baigiau 3 klases ir 1920 metų rudenį, nebegalėdama lankyti gimnazijos dėl nedatekliaus, įstojau dirbti raštininke Biržų žemės ūkio ir valstybės ministerijos įgaliotinio įstaigon. Mokytojas Kutra, bolševikų nukankintas Sibire, daug man gelbėjo ruošiantis privačiai iš 4 klasių kurso. Per naktis mokydavau. Daug kartų nuėdavau į raštinę naktį visai nemiegojusi. Mokytojai, ypatingai Kutra, ragino lankyti

egzaminus, bet tuo mano gyvenimo laikotarpiu man buvo tokia padėtis, jog nieko daugiau netroškiau, kaip amžinai uždaryti akis . . .

Žinios, jog mūsų namai Beržiniuose 1915 m. vokiečių buvo tyčia padegti ir prie to gaisro vokiečių kareiviai fotografavosi, yra netikros. Mūsų namai sudegė dėl to, kad už Beržinių lauko buvo miškas, kuriame rusai buvo gerai įsitvirtinę. Vokiečiai, norėdami juos iš ten išmušti, mūsų darže išsikasė apkasus ir čia pasidarė tarytum kokią tvirtovę. Iš tų apkasų vokiečiai pradėjo pulti rusus, o šie gindamiesi ir padegė mūsų namą. Mes tuo laiku gyvenome Melaišiuose Užunario namuose ir valdėme jo ūkį. Jis, Užunaris, man rodos, buvo išvažiuojęs į Ameriką, o jo ūkio įgaliotiniu buvo jo giminaitis ar sesuo. Jai mes ir mokėjome už nuomojamą ūkį sutartą sumą.

1916 m. pradėjom dirbti to paties kaimo ūkininkės Stakionienės žemę kaipo pusininkai. Iš Užunario namų persikrausėme gyventi pas Nemanius. Nors jų ir buvo didelė šeima, bet išgyvenom viso metus ir niekad jokio kivirčo nebuvo.

(Nukelta į 7 psl.)

JEI JŪS NORITE SIŪSTI
SIUNTINIŲ — DOVANAS Į USSR
NAUDOKITĖS PATARNAVIMU PLAČIAI
ŽINOMOS FIRMOS

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

(LICENSED BY VNESPOSYLTORG)

VYRIAUSIA ISTAIGA

1776 Broadway, New York, N. Y. 10019—Tel.: 581-6590—581-7729

Siuntiniai siunčiami per mūsų firmą paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigose, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynei ir kitų daiktų.

Firma — skyriai atidaryti kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro.

Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 val. ryto iki 4 val. popiet.

MŪSŲ SKYRIAI:

BROOKLYN, N. Y.	1530 BEDFORD AVE.	—	IN 7-6463
NEW YORK 3, N. Y.	78 SECOND AVENUE	—	OR 4-1540
NEWARK, N. J.	250 MARKET STREET	—	MI 2-2452
SOUTH RIVER, N. J.	46 WHITEHEAD AVENUE	—	CL 7-6320
UTICA, N. Y.	963 BLEECKER STREET	—	RE 2-7476
FARMINGDALE, N. J.	FREEMOOD ACRES	—	363-0494
PHILADELPHIA 23, PA.	631 W. GIRARD AVENUE	—	PO 9-4507
ALLENTOWN, PA.	126 TILGHMAN STREET	—	HE 5-1654
ROCHESTER 5, N. Y.	558 HUDSON AVENUE	—	232-2942
LOS ANGELES 4, CAL.	107 SO. VERMONT AVENUE	—	DU 5-6550
CHICAGO 22, ILL.	1241 NO. ASHLAND AVENUE	—	HU 6-2818
BALTIMORE 31, MD.	1900 FLEET STREET	—	DI 2-4240
BUFFALO 12, N. Y.	701 FILLMORE AVE.	—	TX 5-0700
DETROIT 12, MICH.	11601 JOS CAMPAU AVENUE	—	365-6780
HARTFORD 6, CONN.	643-47 ALBANY AVENUE	—	CH 7-5164
JERSEY CITY, N. J.	219 MONTGOMERY ST.	—	HE 5-6368
SYRACUSE, N. Y. 13204	515 MARCELLUS ST.	—	475-9746
CLEVELAND 13, OHIO	1028 KENILWORTH AVENUE	—	PR 1-0696
HAMTRAMCK, MICH.	11339 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 9-3980
SO. BOSTON, MASS.	396 WEST BROADWAY	—	AN 8-1120
TRENTON 10, N. J.	1152 DEUTZ AVENUE	—	EX 2-0306
RAHWAY, N. J.	717 W. GRAND AVENUE	—	381-8997

SPAUDOS PABIROS

(Atkelta iš 6-to psl.)

Tur būt, pas juos gyvendami pradėjom ir pirmą "ekumeninį" veiksmą. Nemaniai buvo katalikai, mes — reformatai, bet kiekvieną sekmadienį pradėdavom reformatų potieriais, maldom, giesmėm, tai užbaigdavom katalikų. Kitą sekmadienį, pradėję katalikų potieriais, baigdavom reformatų. Nemanis buvo buvęs Amerikoje, didelis tolerantas, apsiškaitęs, apsišvietęs. Jo žmona sekė jo pavyzdį. Tie metai man buvo giliai pamokantys.

1917 m. pavasarį nusikrausčiau į Šimpeliškius, kur dirbome Undžėno žemę irgi iš pusės. Pas juos gyvenant buvo daug sunkiau. Jie buvo visai kitokie žmonės negu Nemaniai.

Čia gyvenant buvo keistas atsitikimas, kurio niekuomet nepamiršau ir nepamiršiu. Nusikrausčiau pas Undžėnos balandžio viduryje. Už kelių savaičių vieną naktį atėjo tėvelis į namą tėvelis tada nakvojo klėtyje) labai susijaudinęs ir sako, kad, kaip jis manė, buvo pabudęs ir fuo metu išgirdo Juliaus garsų balsą: "Tėtyt, mamut! (mes taip savo tėvus vadinom — ką aš jums padarė? Nieko gero!...) Tėtis, greit pašokęs, pribėgo prie durų manydamas, kad tikrai Julius pargrįžo į namus. Žinoma, jo nebuvo... Kai vėliau apskaičiavom, tatai galėjo būti gegužės mėn. vidury, kada Julius Petrapilyje (gegužės mėn. 17 d.) puolė po lekiančiu traukiniu..

Dabar kelios pastabos dėl atsiminimų, esančių atspausdintų "Literatūra ir kalba" VIII tomas apie mūsų šeimą ir mano brolių Julijų.

Labai gaila, kad daug kur pavaizduojamas Kregždė, ant kurio žemės Beržiniuose buvo pastatytas mūsų namas, kaip kokis nors prispaudėjas. Matyt, norėta pasigerinti komunistam, paniekinant buvusį pasiturintį žmogų.

Marė Klibaite - Jašinskienė negalėjo sumaišyti mano tėvelio su kuo nors kitu, sakydama, kad jis "kartais mėgdavo išgerti" ir nei triukšmą ar muštynes pradėti. Tai yra gryniausias išsigalvojimas, nes mano tėvelis beveik niekada negerdavo. Gal kartais per šventes su kaimynais kokį stiklėlį išlenkdavo. Tačiau niekada nesu jo mačiusi girtu ar net triukšmą keliančio. Čia, matyt, norėta pasigerinti ir iškelti mūsų motinos "garbę". (Psl. 33-34).

Kaip Janonienė, dėdės Petro žmona papasakojo apie jos vyrą, mūsų tėvelio brolių, tai tas tikrai tinka ir mūsų tėveliui: "... Janonių tėviškė buvo Juodžionių kaime. Žemės jie neturėjo, tik grytelę. Išaugo keturi vaikai: Martynas (Juliaus tėvas), Jonas, Ona ir mano vyras Petras, jauniausias iš visų. Janonių motina mirė anksti. Petras buvo dar mažas. Visi nuo mažumės tarnavo, vargo." (Psl. 36);

Psl. 39 J. Šerno parašyta: "Buvau nuvykęs pas jį (1915 m. vasarą) su savo tėvu prašy-

ti, kad jis padėtų man pasiruošti įstoti į Dotnuvos žemės ūkio mokyklą... Mane tada nustebino jo kalba: jis kalbėjo literatūrinė kalba, kuria niekas apie mus nekalbėjo. Krito man į akis ir jo mažas kambarėlis..." Melaišiuose, kur tuo laiku Julius vasaros metu gyveno, jo kambarys buvo didelis: jis gyveno seklyčioje;

Stakirių kaime gyvenęs J. Mizara psl. 40 pasakoja apie Melaišius: "Melaišiuose išgyvenau 36 metus. Mūsų kaime pasiturinčiai gyveno Karaša., Balčiūnas, Žaldokas, Nemanis. Daugiausia žemės turėjo Karaša. Buvo kaime nemažai ir mažžemių, vadinamų "bambalėku" ... Turtingieji iš aukšto į mus, "bambalėkus" žiūrėjo. Jie bendravo sau, o mes — sau. Vakarėliuose nė nemėgdavome šokdinti ūkininkų dukterų..."

Melaišiuose niekas lietuvių nevadino "bambalėkais". Bene komunistų išsigalvotas vardas. Tame kaime pas nieką jokio pasiputimo nebuvo, kai mes ten gyvenome. Karašos buvo pasiturintis, bet nepaprastai draugiški žmonės. Vokiečiams užėjus, kai jau pasidarė nesaugu būti vienai šeimai savo apkaše, tai Karašos sukviėtė keliolika šeimų į savo namus miegoti, kad būtų saugiau. Ir tai keletą savaičių.

O. Lukšienė psl. 45 tvirtina netiesą, sakydama: "Janoniai dirbo iš pusės ir eigulio Nemanio, kurio vaikai dar buvo maži, 15 dešimtinų ūkelį." Mes niekad Nemanio žemės nei nuomavom, nei dirbome iš pusės.

Psl. 39 Briedienė sako, kad aš ir sesuo turim po du vaikus. Ne, sesuo turi 4; du sūnu ir 2 dukras. Visai neteisingas sakymas: "Marijos Janonytės vyras turėjo fermą ir automobilį, bet buvo senas, šykštus". Švoogeris nebuvo šykštuolis. Jis buvo geras žmogus...

Psl. 58 parašyta: "Dėdė Martynas nemokėjo rašyti." Ne taip! Mano tėvas mokėjo rašyti. Jam geriau sekėdavosi rašyti rusiškam raidėm, bet vėliau rašyti išmoko ir lietuviškam.

Net juokinga: K. Ruplėnas sako, kad jo tėvas pavėžėdavo jį ir Julijų į Biržus, nors čia pat pažymi, kad jo tėvas mirė 1901 m. O Julius į Biržų pradinę mokyklą įstojo 1906 m. Išėina, kad K. Ruplėno tėvas savo sūnų ir mano brolių "pavėžėdavo" į Biržus, būdamas miręs... Tiek dėl tų netikslumų, esančių knygoje apie Julijų.

1918 m. iš Šimpališkių persikėlėme į Kilučius pas Dagienę. Čia dirbome jos žemę iš pusės, pas ją gyvenom.

Su seserim Marija pradėjom susirašinėti 1919 m. Jis gyveno Amerikoje. Ir mus pradėjo į ten kviesti. Neį aš, nei tėvelis nenorėjom važiuoti, bet motina buvo užsispyrusi važiuoti. Aš suprantu motiną tame dalyke: Juliaus nebuvo su mumis ir jokios žinios iš jo neturėjom, taip pat nuo Mykolo, kuris, galvojuome, gal nė gyvųjų tarpe nebesiranda; namas sudėgęs, senat-

vė artėja, o ir sesuo labai viliojančius laiškus rašė, iš kurių susidarė vaizdas, kad ji Amerikoje pasiturinčiai gyvena. Išvažiavimo popieriais pradėjome rūpintis pradžioje 1920 m. Ir Dagienės žemės 1920 m. nebedirbome: nežinojom, kada prisieis išvažiuoti, o kita — Dagienės sūnus parvažiavo iš Amerikos ir pradėjo jos žemę dirbti.

1921 m. birželio mėn. mūsų visas buvo išparduota, daugiausia iš varžytynių. Tai buvo skandžiausias pergyvenimas tėveliui. Niekad os nepamiršiu, kaip jis ir aš apsikabinę viens kitą išverkėm per naktį sėdėdami lauke. Nepamiršiu, kaip jis prašė Dievo, kad jis mirtų pirma negu paliks gimtąją šalį. 1921 m. birželio mėn. 23 d. palikom Kilučius ir Lietuvą visam laikui...

Svetimaj šaly ypatingai sunku priprasti senesnio amžiaus žmonėms: kalba nesuprantama, papročiai svetimi. Ir žmogui, prisirišusiam prie savo namų ir krašto, tiesiog neįmanoma prisitaikinti. Karo pergyvenimai, namų netekimas, Juliaus mirtis, o ir neturėjimas jokios žinios apie vyresnįjį sūnų Mykolą, kuris, tuokart buvo manyta, taip pat miręs ar kare žuvęs, nenoras važiuoti į Ameriką ir nusivylimas ja čia atvažius palaužė jo sveikatą. Jis, išbuvęs ligoninėje keletą metų, amžinai užmerkė akis 1936 m. sausio mėn. 31 d., o mama jį pasėkė 1947 metų kovo mėn. 31 d.

1942 m. lapkričio mėn. 25 d. gavom žinią nuo mano brolio Mykolo žmonos, kuri yra rusė, bet labai miela ir nuoširdi moteris, kad brolis Mykolas mirė 1942 m. vasario mėnesį. Mirė labai trumpai sirgęs. Priežastis: persišaldymas kasant apkašus. Nors yra teigiančių, kad "pirmojo lietuvių proletarinio poeto" brolis Mykolas, gyvenęs Leningrade, 1942 m. buvo pačių komunistų nužudytas. Aš tuo labai abejoju, bet daugiau tikiu mano brolio Mykolo žmona, kuri mums pranešė, jóg

brolis Mykolas mirė persišaldęs kasdamas apkašus.

Tėvelis ilgai sirgo ir buvo ligoninėje. Aš jį per istisus 11 metų kas savaitę lankiau (1925-1936 m. sausio 31.). Ligoninėje buvo pripažintas nervų pakrikimas, bet mirties priežastis — plaučių uždegimas. Savo tėvelį labai mylėjau. Jeigu kas nors mano ašaras, dėl jo išlietas, surinktų ir vienon vieton supiltų, būtų gerokas ežerėlis..

Motina — kitokio būdo. Ji iš gyvenimo ko reikalavo, tą daugiausia ir gavo. 1946 m. jos krūtyje buvo rastas vėžys. Operacija buvo pasekminga, bet širdis susilpnėjo. Ir po 6 dienų smarkios ligos, kovo 31 d. 1947 m. užbaigė gyvenimą. Motina, sveika būdama, gyvendavo tai pas mane, tai pas mano seserį Marę. Dabar mudvi su seserim esame vienos — likę be tėvų, tolimame nuo gimtosios Lietuvos krašte.

Juliaus Janonių vyresniosios sesers Marijos (Marės) atsiminimai, užrašyti jaunesniosios sesers Emilijos:

"Seseriai yra sunkoka rašyti. Tai aš užrašiau šiuos jos atsiminimus apie mūsų brolių Julijų.

Julius nuo pat pirmųjų kūdikystės dienų buvo labai tykus. Visokios knygos jį nepaprastai įdomavo. Būdamas vos 2-3 m. galėdavo praleisti istisas valandas bevartydamas knygas, į paveikslus bežiūrėdamas. Kregždė kai gaudavo kar kokią knygą, tai ji visuomet patekdavo ir į mūsų šeimos rankas. Tada Julijui būdavo daug džiaugsmo.

Brolis Mykolas buvo gavęs knygą rusų kalba: "Rodnoje Slovo" (čia gal ir negerai užrašiau, nes rusų kalbą pamiršau), tai Julius, kada tik gavęs progą, griebdavo tą knygą vartyti, žiūrėti ir labai nenoromis ją atiduodavo Mykolui.

(Bus daugiau)

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenel ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILIJONUS dolerių savo apdraus-tiems nariams.

SLA — didžiausias lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvy-bės apdraudą ir ligoje pašalpą, kuri yra pigl. nes SUSIVIENIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdrauda tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudes nuo \$100.00 iki \$10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment In-surance, kad jaunuolis gautu pinigūs aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžia.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už \$1,000.00 apdraudos tik \$3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALE APDRAUDA naudinga visokiū amžiaus asme-nims, rekomenduojama lietuviškų KLOBŲ ir draugijų na-riams. Už \$1,000.00 akcidentales apdraudes mokeskis \$2.00 1 metus.

SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijų. Kreipkitės 1 kuopų veikėjus ir jie plačiau paaiškina apie SUSIVIENIJIMO darb-

Gausių spausdintas informacijas, leigu parašyti:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10007

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

DR. ARNOTT MARIONEČIŲ TEATRAS

Stanley ir ponė Irena Balzekai lapkričio pabaigoj buvo nuvykę į Herbert Hoover Prezidentinį knygyną West Branch, Iowa. Grįžę iš kelionės papasakojo savo įspūdžius. Juos ten priėmė Dr. ir jo žmona Franz Lassner. Dr. Lassner yra Herbert Hoover Presidential Library direktorius. Ten juodu supažindino su Dr. Peter D. Arnot Iowos universitete.

Dr. Arnot vadovaujamas Marionečių teatras specialiai pastatė Euripido "Medea" Herbert Hoover Prezidentinio knygyno auditorijoje gruodžio 1 d. Tas spektaklis kartu atžymėjo ir Marionečių teatro 10 metų sukaktį Iowos universitete. Šis graikų klasikinės veiklos esąs labai populiarus tarp studentų ir publikos. Dr. Arnot vadovaujamas Marionečių teatras virsta tikra drama kaip suaugusiems, taip ir jaunimui. Teatro direktorius Arnot pasiekė tarptautinio pripažinimo dėl savo inovacijų bei technikos. Jo spektakliai susilaukia skaitlingų žiūrovų.

Dr. Arnot gimė Ipswich, Anglijoje. Mokėsi Valijos, Oxfordo universitetuose ir Exeter kolegijoje. Jo specialybė yra graikų ir romėnų teatro istorija. Iowos universitete jis dėsto teatro istoriją ir vadovauja vaidinimams universiteto teatre.

Dr. Arnot Marionečių teatrą pradėjo puoselėti Anglijoje 1948

m. 1958 m. Dr. Arnot atvyko į JAV kaip vizituojantis profesorius Iowos universitete. Vėliau lankėsi Colorado, Syracuse ir Mississippi universitetuose, o dabar pastoviai dirba Iowos un-te. Karts nuo karto jis rengia spektaklius Amerikoje ir Kanadoje. Šiuo metu Dr. Arnot yra pakviestas į Vokietiją, Belgiją ir Braziliją.

Marionečių teatras yra seniausia scenos meno forma. Dr. Arnot tikslas yra — sugrįžti į marionečių teatro originalią būklę — visu rimtumu, kruopštumu dramatinio meno plotmėje. Jo noras yra puoselėti originalią dramatos kokybę, panašiai kokia buvo senovės marionečių teatre. Su marionėmis jis galės pastatyti senoviskus vaidinimus tokiose vietovietėse, ko nebūtų galima padaryti su gyvais aktorais dėl didelių išlaidų, nes gyvus aktorius reikėtų vežioti po tolimas keliones, taip pat ir scenos dekoracijas. Dr. Arnot tiki, kad jo būdas labiau priimtinas ir patogus dar ir dėl to, kad galima geriau perduoti kai kurias senovės scenos psichologines ypatybes. Jo metodai ir produkcija yra geriausių pavyzdžių, nes publika negali jo spektaklių užmiršti, atrodo, kad vaidina gyvieji aktoriai.

Po vaidinimo Dr. Lassner buvo surengęs privatų priėmimą Dr. Arnot su ponė ir ponams Balzekams.

SOLIDARUMO PARODA

1968 m. vasario mėn. Lietuvos 50 metų nepriklausomybės sukakties ir Vasario 16 minėjimo proga, Čiurlionio galerijoje Chicagoje yra nutarta rengti lietuvių dailininkų meno parodą.

Čiurlionio galerijos direkcija išsiuntinėjo anketas dailininkams Chicagoje, norėdama žinoti, kiek atsiras norinčių parodoje dalyvauti.

Mes manome, kad yra geras sumanymas ir reikia parodoj visiems vietos dailininkams dalyvauti, nežiūrint srovių skirtumo. Ši paroda rengiama kaip tautinio solidarumo šventė.

NAUJOS INSTITUTO BIBLIOTEKOS TAISYKLĖS

Po dviejų metų remonto ir žymiai padidinto Chicagos Meno instituto knygyno, paskelbtas naujas potvarkys: Knygynas bus atdaras tikrai studijoms. Nebus leidžiama niekam laisvai knygynu naudotis. Pirmenybę turės Instituto nariai — dėstytojai, fakultetas ir mokyklos studentai. Reyerson knygynas leis tikrai skaityti šioms kategorijoms: Nariai turės parodyti nario kortelę, jei norės knygynu naudotis. Vizituoją mokslininkai turės įrodyti su kokia institucija turi ryšius ir savo adresą.

Buvusieji Instituto studentai taip pat turės pateikti indentifikaciją ir namų adresą.

Knygyno valandos: nuo 10 r. iki 5:00 v. p. p. Šeštadienį iki 12:30 v. p. p.

Parodą rengia Santaros-Švicos Federacija.

— "Aš nepadariau gamtos, aš tik parodžiau". Cezanne.

PARODOS MIESTE

Bus Whistlerio paroda

1968 m. sausio mėn. 12 d. Chicagos Meno institutas rengia specialią apžvalginę amerikiečio ekspatrianto James McNeill Whistlerio parodą. Ši paroda laikoma didžiausia ir pilnutine 19-to šimtmečio dailininko Whistlerio paroda. Beveik visi, kiek buvo įmanoma, surinkti kūriniai iš muziejų bei privačių rankų.

Whistleris yra pagarsėjęs savo motinos portretu, kurio spalvotos reprodukcijos paskleistos po visą pasaulį. Jis beveik visą gyvenimą gyveno Londone. Jis buvo garsiojo portretų tapytojo Jono Sargento ir Mary Cassat amžininkas ir visi trys gyveno užsieniuose — Europoje, tikrai atsitiktinai atsilankydavo į JAV.

ERTES PARODA

Sears Vincent Price galerijoje, 140 E. Ontario St., nuo gruodžio 5 iki 1968 m. sausio 6 d. vyksta įdomi Ertes komercinių dailės darbų paroda. Ertes dailės darbai meno kritikų vertinami, kaip labai kruopščios ir aukštos technikos rezultatas. Be to, jis yra scenos dekoratorius ir tos šakos specialistas.

BALZEKO MUZIEJUJE

yra kalėdinių eglutės ornamentų ir papuošalų paroda. Šituos ornamentus sumaniai išplanavo ir pagamino p-ai Zapoliai.

Chicago Meno institute dabar vyksta Polinezijos primityvaus meno — skulptūros paroda.

THE ARTS CALENDAR

The Adult Education Council of Greater Chicago leidžia periodinius kultūrinių parengimų lakštus. Už gruodžio ir sausio mėnesius leidinyje be tūkstančių įvairių parengimų — dailės parodų, koncertų, paskaitų — visose Chicagos miesto dalyse, yra įtraukta ir Stanley Balzeko Lietuvių kultūros muziejaus veikla: dailės pamokos, lankymo valandos ir t. t.

— Jeigu menas yra imitacija, tai ir moralė turėtų būti vadinama "imitacija".

— Absurdo genijum daug kas laiko Picasso.

— Absurdišką meną geriau supranta nuosmukio autoritetai...

— Ne menininkai pakeičia gyvenimo būdą, bet gyvenimas pirma juos pakeičia.

— Menas turi daug veidų.

— Išraiškos menas yra liaudies menas.

— Menas neturi nei pradžios nei pabaigos. Menas buvo ir vis bus kitoks.

— NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, DECEMBER 16, 1967

MAXWELL ARMFIELD

"Pavasaris ateina" (tapyba)